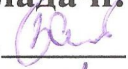

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
ректор ХГУ «НУА»
К. В. Астахова
«26» вересня 2016 р.

«ПОГОДЖЕНО»
Проректор з
навчально-методичної роботи
В. В. Ільченко
«20» вересня 2016 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ІЗ «ЗАГАЛЬНОЇ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ»
ЩОДО ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ
ДЛЯ НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
054 «Соціологія»

Укладачі:
проф. Батаєва К.В.
доц. Нечітайло І.С.

Затверджено на засіданні
кафедри соціології
Протокол № 4 від 03.10.2016 р.

Харків
2016

Розділ I. СОЦІОЛОГІЯ: СИСТЕМНИЙ ПОГЛЯД НА СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ

1. Специфіка соціологічної системи знання, її структура та функції

Роль соціології у сучасному суспільстві. Особливості соціологічного підходу до аналізу суспільства як цілісності. Соціологія як наука про суспільство як цілісну соціальну систему. Соціологія як наука про соціальну взаємодію. Класичні соціологічні уявлення про суспільство як цілісний організм, що розвивається. Сучасні соціологічні уявлення про суспільство як систему соціальних взаємодій. Поняття соціального, соціальної спільності, соціальних зв'язків. Т. Парсонс та М. Вебер про соціальну дію. П. Сорокін про соціальний простір.

Пізнавальні, методологічні і практичні функції соціології. Функції соціальної експертизи, соціального проектування та конструювання. Розробка соціальних проектів і соціальних технологій, використання соціологічних знань в управлінській діяльності. Роль соціології у вивченні та формуванні суспільної думки, в удосконаленні управління суспільними процесами.

Структура соціологічної системи знання. Місце і роль загальної соціологічної теорії в структурі соціології. Методологічне значення загальної соціологічної теорії в соціології. Основні методологічні принципи та підходи соціологічного аналізу.

Роль спеціальних соціологічних теорій в аналізі соціальної реальності. Класифікація спеціальних теорій. Місце і роль конкретно-соціологічних досліджень у пізнанні механізмів дії соціологічних законів. Відміна конкретно-соціологічних досліджень від конкретно-соціальних. Органічний зв'язок конкретно-соціологічних досліджень із загальною і спеціальними соціологічними теоріями. Класифікація категорій соціології.

2. Соціальна структура і соціальні процеси суспільства

2.1. Соціальна структура суспільства, її елементи. Соціальна стратифікація

Поняття соціальної структури. Соціальна група як початковий елемент соціальної структури суспільства. Соціальні групи як відносно стійкі спільності людей, що історично склалися, які відрізняються за роллю та місцем в системі соціальних зв'язків історично визначеного суспільства.

Історичні умови появи різноманітних видів соціальних груп, спільностей: національно-етнічних, соціально-демографічних, соціально-класових, соціально-політичних, соціально-професійних, їх взаємний вплив.

Становлення соціальної групи як тривалий і складний процес її соціального дозрівання.

Поняття соціальної стратифікації як центральне поняття при аналізі соціуму. Соціальні групи як страти (групи, що мають різний доступ до соціальних благ завдяки їх становленню в системі соціальних зв'язків). Стратифікація –

нашарування, напластування ієрархічних груп. Види соціальної стратифікації (закрита і відкрита).

Причини соціальної нерівності. Різноманітні методологічні підходи до вирішення питань про сутність і перспективи розвитку соціальної стратифікації. Особливості функціонального підходу (Т. Парсонс, К. Девіс, У. Мур). Конфліктний підхід до аналізу соціальної стратифікації (К. Маркс, М. Вебер, П. Сорокін). К. Маркс, М. Вебер про причини соціальної нерівності. П. Сорокін про соціальну стратифікацію та соціальну мобільність. Еволюційний підхід (Герхард Ленські і Джин Ленські). Соціальна стратифікація та соціальна мобільність сучасного західного суспільства. Проблема маргінальності соціальних утворень. Соціальна структура як єдність соціальних груп і соціальних інститутів.

Поняття соціального інституту. Організованість і нормативність як риси інститутів. Функції соціальних інститутів. Ознаки, показники протиріччя процесу інституціоналізації. Класифікація соціальних інститутів.

2.2. Національно-етнічна структура суспільства

Поняття етнічної спільності. Зв'язок етнічної спільності з розвитком культури, її відміна від раси. Еволюція етнічних спільностей, їх види (рід, клани, племена, народності, нації).

Різноманітні трактування поняття нації. Необхідність розмежування питань про природу нації і фактори її розвитку, включення в політичні процеси. Відмінність нації від попередніх форм етносу.

Етнічність, її ознаки, значення в сучасну епоху. Етичність як уособлення культурної спадщини.

Соціальні характеристики сучасних національно-етнічних утворень. Соціальна нерівність етнічних груп.

Соціологічні дослідження специфіки свідомості етнічних утворень. Сучасні проблеми міжнаціональних відносин, шляхи їх вирішення.

Створення суверенної незалежної української держави і розвиток української культури. Сучасні етносоціальні проблеми в Україні.

2.3. Соціально-демографічна структура суспільства

Соціально-демографічні групи і процеси. Типи відтворення населення. Соціологічний аналіз динаміки складу населення за віком, статтю, сімейною структурою. Поколінські відмінності. Проблеми взаємодії поколінь. Соціальні проблеми міграції.

Гендерні дослідження соціальної і політичної активності. Молодь як специфічна соціально-демографічна група. Вікові межі, специфіка свідомості, поведінки. Типологічний аналіз молоді за рівнем соціальної активності, зрілості. Молодіжні рухи та їх спрямованість. Девіантна поведінка молоді (злочинність, наркоманія, алкоголізм та ін.).

Жінка в системі соціальних зв'язків. Різноманітність сучасних ролей.

Сім'я як соціальне явище. Проблеми укріплення сімейно-шлюбних стосунків. Соціально-демографічна політика та урахування інтересів різноманітних соціальних груп.

2.4. Соціально-поселенська структура суспільства

Соціально-поселенські спільності та їх взаємодія. Основні традиції розвитку соціально-поселенської структури суспільства. Специфіка соціального складу та способу життя сільського та міського населення. Соціологічні дослідження проблем міста та села в сучасних умовах.

Управління розвитком соціальних процесів. Проблеми подолання соціальної нерівності, соціальної напруженості, соціальних конфліктів.

3. Культура як складний соціальний феномен

2.1. Культура як базис суспільства

Поняття культури. Культура і суспільство. Культура і свідомість. Культура як засіб ціннісного опанування дійсності.

Різноманітні методологічні підходи до аналізу культури як складного соціального феномену.

Структура і функції культури. Основні елементи культури: мова, знання, навички, вміння, переконання, цінності.

Культура і діяльність. Культура як рівень досягнутого в розвитку суспільства. Конкретні форми культури. Субкультура. Протиріччя і конфлікти у розвитку та функціонуванні культури.

Зміни культури. Культура і цивілізація. Цивілізаційні хвилі або етапи в розвитку культури. Зростання ролі соціокультурного фактору в розвитку сучасного суспільства.

2.2. Інтегративна роль соціальних цінностей і норм у суспільстві

Поняття цінності. Цінність як об'єктивне благо, як усвідомлення значущості цінності, як елемент культури. Класифікація цінностей. Відмінність цінностей від норм.

Соціальні норми як регулятори соціальної взаємодії. Поняття соціальної норми. Види норм. Мораль і право як основні регулятори поведінки, їх спільність та різниця. Девіантна поведінка, її причини. Біологічні та психологічні трактування причин девіації Е. Дюркгеймом. Р. Мертон про розрив між цілями суспільства та засобами їх здійснення, що соціально схвалюються.

4. Особистість в системі соціальних зв'язків

Поняття особистості в соціології. Співвідношення понять: людина, особистість, індивід, індивідуальність. Статус і соціальні ролі. Внутрішньорольові та міжрольові конфлікти та шляхи їх подолання. Внутрішні детермінанти соціальної поведінки особистості. Потреби, інтереси, ціннісні орієнтації як елементи духовної структури особистості.

Типологічний аналіз особистості. В. О. Ядов про ідеальний, базисний і модальний тип особистості.

Соціалізація як процес становлення особистості. Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості. Соціалізація як поширене поняття, що передбачає і цілеспрямований вплив (навчання, виховання), і стихійний вплив різноманітних факторів. Структура процесу соціалізації: адаптація, інтеріоризація та формування соціальної активності.

Поняття соціальної активності особистості. Критерії та показники соціальної активності.

Особистість як суб'єкт суспільних відносин, соціальної творчості. Основні види, рівні соціальної активності. Протиріччя у структурі соціальної активності. Шляхи підвищення соціальної активності.

Особистісний фактор соціальних, політичних та економічних реформ у сучасній Україні.

5. Соціальні інститути як підсистеми суспільства

5.1. Економіка як соціальний інститут

Економічна сфера як цілісна підсистема суспільства, що відповідає за виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ та послуг, необхідних для життєдіяльності людей. Взаємозв'язок економічної сфери з іншими сферами суспільного життя. К Маркс, М. Вебер, Т. Веблен про взаємозв'язок економіки та інших сфер. Розвиток економіки як соціальний процес. Структура соціального механізму розвитку економіки. Характеристика взаємозв'язку основних елементів механізму: господарського механізму і системи управління економікою, соціально-економічного становища соціальних груп суспільства, їх діяльності і поведінки, економічної культури суспільства. Економічна культура як продукт і регулятор функціонування та розвитку економіки.

Функції економіки як соціального інституту: розподіляюча, стимулююча, інтеграційна, інноваційна. Механізми здійснення функцій.

Проблема зайнятості в умовах переходу до ринкових відносин: можливість соціологічного прогнозування і регулювання конфліктів у сфері зайнятості.

Соціологічні дослідження ставлення до праці. Розвиток стимулів трудової діяльності.

Соціологічний аналіз стимулювання.

5.2. Політика як соціальний інститут

Політична сфера суспільства як сфера боротьби за владу, реалізацію і розподіл влади. Соціологічне бачення політичного процесу. Структура соціальних механізмів: суб'єкти політичної влади, політичне становище соціальних груп, їх діяльність та поведінка, політична культура суспільства, соціальні інститути суспільства.

Влада як основа і мета політики. Суб'єкти політичної влади. Політична еліта. Політична культура суспільства як регулятор функціонування політичної системи.

Політика як соціальний інститут, що передбачає спеціалізовану діяльність по здійсненню різноманітних ролей, складну політичну організацію і нормативне регулювання.

Специфіка соціологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ. Вивчення політичних потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, установок, політичної діяльності різних соціальних груп, особистості. Вивчення механізмів формування і розвитку політичного життя українського суспільства на сучасному етапі. Політичні процеси та політичні конфлікти, засоби їх вирішення. Вивчення суспільних рухів та організацій, форми їх участі в політичному житті. Соціологічний аналіз виборчих кампаній.

5.3. Освіта як соціальний інститут

Багатогранність поняття освіти. Освіта як процес навчання, виховання особистості, формальний і реальний результат. Освіта як складний соціальний інститут. Основні функції освіти. Перехід до інформаційного суспільства і перегляд глобальних цілей освіти. Завдання кардинального реформування системи освіти у ХХ столітті.

Протиріччя між станом освіти і потребами суспільства, виробництва, станом освіти і життєвими планами соціальних груп, зокрема молоді, між ланками системи освіти. Соціологічний аналіз цих протиріч та ефективність підготовки спеціалістів.

Аналіз світових тенденцій в освіті: поворот до більшої фундаменталізації, до більш тісних зв'язків із виробництвом, наукою, комп'ютеризації та гуманізації освіти. Шляхи удосконалення системи освіти в Україні. Соціологічні дослідження проблем освіти.

Безперервна освіта як концептуальна основа розвитку сучасного суспільства.

5.4. Наука як соціальний інститут

Наука як найважливіший та інтегруючий елемент сучасної культури. Наука як особливий, складний і багатогранний соціальний феномен.

Особливості розвитку науки як соціального інституту. Сучасна індустрія науки: органи координації і планування, нормативна регуляція діяльності, Інтеграція науки і суспільства як основа інституціоналізації науки.

Розвиток концепції Р. Мертона та її критика, Малкей, Мітроф про складний етнос науки, що складається принаймні з двох рядів протилежних норм. Т. Кун про науку як парадигму, що прийнята науковою спільнотою.

Проблеми наукової діяльності і наукових колективів в нашому суспільстві на сучасному етапі. Статус науки і наукової діяльності у суспільстві. Наука як складний та суперечливий процес. Потреба соціального контролю за соціальними наслідками втілення наукових даних, за соціальною технологією. Соціологічні дослідження наукової діяльності, її суб'єктів, ефективності, соціально-психологічного клімату у наукових колективах.

5.5. Громадська думка як об'єкт соціологічного аналізу

Поняття громадської думки. Відмінність громадської думки від оцінюючого судження, настрою, знання, переконань.

Громадська думка як характеристика особливого етану реальної свідомості, що виявляє домінуюче ставлення, позицію мас людей до проблем, які мають суспільне значення. Структура громадської думки. Єдність раціональних, емоційних та вольових елементів у громадській думці.

Громадська думка як соціальний інститут суспільства, що бере участь в процесі управління, що передбачає спеціалізовану професійну діяльність з вивчення та урахування думок різних соціальних груп, її спеціальні організаційні форми, нормативне регулювання. Громадська думка як соціальний контроль.

Функції громадської думки. Критерії і показники соціальної зрілості громадської думки.

Досвід конкретно-соціологічного аналізу громадської думки в США та інших країнах. Активізація соціологічних досліджень громадської думки в Україні та інших країнах СНД.

Розділ II. ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ

1. Основні етапи становлення соціологічної думки у XIX- на початку XX ст.

Історико-культурний контекст виникнення і розвитку соціології у XIX ст. О. Конт - родоначальник позитивістської соціології. Соціологічна концепція О. Конта. Соціологічні ідеї О. Конта в Росії XIX ст. Полеміка навколо соціологічної концепції О. Конта.

Біолого-еволюційна соціологія. Герберт Спенсер. Соціологічна концепція Г. Спенсера, основні проблеми та їх аргументація.

Марксистська соціологія. Особливості становлення і розвитку. Класова теорія. Динаміка соціальних змін.

Психологічний напрям розвитку соціологічної думки роль Г. Тарда. Особливості психологічної концепції Л. Уорда. Характеристика соціальних законів та їх інтерпретація в теоретичній побудові Г.Тарда.

Соціологічна концепція Г. Зіммеля як засновника «формальної» соціології. Питання культури та конфлікту в соціологічній концепції Г. Зіммеля.

Соціологічна концепція Е. Дюркгейма: причинний і функціональний аналіз, предмет соціології, соціальні факти, їх природа і види, соціологічне пояснення. Правила соціологічного методу.

Соціологічна концепція М. Вебера. Основні поняття розуміючої соціології. Предмет соціології, розуміння і смисл, ідеальні типи та їх роль і розуміння в соціологічній концепції М. Вебера. Вихідні принципи соціологічної теорії М. Вебера, культура і національність, соціальна дія і «установка на

іншого», види соціальної дії, цінність, смисл і культура в розумінні М. Вебера.

Вільфредо Парето. Теорія еліт. Циркуляція еліт. Соціальні ідеї Апенкса де Токвіля. Погляд Токвіля на американську демократію.

Рання американська соціологія. Особливості її розвитку, представники.

Емпірична соціологія. Основні віхи її розвитку. Подружжя Лінд та їх робота «Мідлтаун». Основні висновки праці У. Томаса та Ф. Знавецького «Польський селянин в Європі та Америці».

Р. Парк і Е. Берджесс: проблема соціального контролю, соціально-екологічна теорія і процес соціального змінювання; соціальний атомізм, свобода і маргінальність; культурний конфлікт, соціальна дистанція.

2. Основні парадигми сучасного теоретичного соціологічного мислення

Виникнення і основні положення функціональної теорії в соціології. Соціологічні концепції Т. Парсонса, Р. Мертона.

Теоретичні джерела конфліктного напрямку в соціології. Діалектична теорія конфлікту Р. Дарендорфа. Теорія позитивних функцій конфлікту Л. Козера.

Символічний інтераціоналізм і теорія ролей. Теорія обміну.

Альтернативні теоретичні парадигми: феноменологічна соціологія, етно-методологія. Методологічні проблеми сучасної соціологічної науки.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гидденс Э. Социология / Э. Гидденс. – Изд 2-е. – М. : Эдиториал УРСС, 2005. – 632 с.

2. Жижек С. Накануне Господина: сотрясаю рамки / С. Жижек. – М. : Европа, 2014. – 280 с.

3. Кравченко С. А. Социология. Классические теории через призму социологического воображения : учебник / С. А. Кравченко. – М. : Юрайт, 2014. – 631 с.

4. Лукашевич М. П. Социология. Основы общей, специальных та галузвих теорій : підручник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков, Ю. І. Яковенко. – К.: Каравела, 2016. – 544 с.

5. Общая социология : учеб. пособие / под общ. ред. А. Г. Эфендиева. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 654 с.

6. Соціологія : навч. посіб. / за ред. С. О. Макеева. – К. : Знання, 2008. – 566 с.

7. Урри Д. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия / Джон Урри ; пер. с англ. Д. Кралечкина. – М. : ИД НИУ ВШЭ, 2012. – 336 с.

8. Черниш Н. Й. Соціологія : підруч. за рейтингово-модульною системою навчання / Н. Й. Черниш. – 5-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2009. – 468 с.

9. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества / П. Штомпка. – М. : Логос, 2008. – 664 с.

Словники. Енциклопедії

1. Аберкромби Н. Социологический словарь : пер. с англ. / Н. Аберкромби, С. Хилл, Б. С. Тернер. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1997. – 420 с.

2. Бабосов Е. М. Социология. Энциклопедический словарь / Е. М. Бабосов. – М. : Либроком, 2009. – 480 с.

3. Ильин И. П. Постмодернизм: Словарь терминов / И. П. Ильин. – М. : ИНИОН РАН-INTRADA, 2001. – 344 с.

4. Кравченко С. А. Словарь новейшей социологической лексики: теории, понятия, персоналии (с английскими эквивалентами) / С. А. Кравченко. – М. : МГИМО, 2011. – 408 с.

5. Осипов Г. В. Социологический словарь / Г. В. Осипов, Л. Н. Москвичев, О. Е. Чернощек. – М. : ИНФРА-М, НОРМА, 2010. – 608 с.

6. Соціологічна енциклопедія / укл. В. Г. Городяненко. – К. : Академвидав, 2008. – 456 с.

7. Соціологія: Терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник / за ред В. М. Пічі. – К. : Каравелла ; Львів : Новий Світ-2000, 2002. – 480 с.

8. Тезаурус социологии : темат. слов.-справ. / под ред. Ж. Т. Тощенко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 487 с.

9. Ферреоль Ж. Социология: Терминологический словарь : пер. с фр. / Ж. Ферреоль. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 160 с.

Хрестоматії

1. Бабосов Е. М. Социология в текстах. Хрестоматия : учеб. пособие [для студентов вузов] / Е. М. Бабосов. – Мн. : Тетра Системс, 2003. – 352 с.

2. Загальна соціологія. Хрестоматія / за ред. проф. В. Г. Городяненка. – Д. : Вид-во ДНУ, 2006. – 516 с.

3. Общая социология. Хрестоматия / сост. А. Г. Здравомыслов, Н. И. Лапин ; под общ. ред. Н. И. Лапина. – М. : Высш. шк., 2006. – 783 с.

4. Теоретическая социология: Антология : пер. с англ., фр., нем., ит. : в 2 ч. / сост. и общ. ред. С. П. Баньковской. – Ч. 1. – М. : Университет, 2002. – 424 с.

Додаткова

1. Асп Э. К. Введение в социологию : пер. с фин. / Э. К. Асп. – СПб. : Алетейя, 1998. – 248 с.

2. Бакиров В. С. Социальное познание и общение в постиндустриальном мире / В. С. Бакиров // Научно-практичний журнал «Філософія людського спілкування. Філософія, психологія, соціальна комунікація». – 2009. – № 1. – С. 19–27.

3. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман ; [пер с англ. В. Л. Иноземцев]. – СПб. : Логос, 2002. – 325 с.

4. Бауман З. Мыслить социологически : пер. с англ. / З. Бауман. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 255 с.
5. Бауман З. От паломника к туристу / З. Бауман // Социологический журнал. – 1995. – № 4. – С. 133–154.
6. Бауман З. Спор о постмодернизме / З. Бауман // Социологический журнал. – 1994. – № 4. – С. 69–80.
7. Бауман З. Текущая современность / З. Бауман ; [пер с англ. Ю. В. Асочакова]. – СПб. : Питер, 2008. – 240 с.
8. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / У. Бек ; [пер. с нем. Седельник В., Федорова Н., Филиппов А.]. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 383 с.
9. Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек ; [пер с нем. В. Седельник, Н. Федорова, А. Филиппов]. – М. : Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
10. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – Изд. 2-е – М. : Academia, 2004. – 788 с.
11. Бергер П. Личностно-ориентированная социология / П. Бергер, Б. Бергер. – М. : Академ. Проект, 2004. – 608 с.
12. Бергер П. Приглашение в социологию: Гуманистическая перспектива / П. Бергер. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 168 с.
13. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / Г. Бехманн. – М. : Логос, 2010. – 248 с.
14. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры / Ж. Бодрийяр ; [пер. Е. А. Самарская]. – М. : Республика ; Культурная революция, 2006. – 269 с.
15. Буравой М. Общественная роль социологии / М. Буравой. – М. : Вариант, 2008. – 176 с.
16. Бурдьё П. Социальное пространство: поля и практики / сост. и общ. пер. с фр. и послесл. Н. А. Шматко / П. Бурдьё. – СПб. : Алетейя, 2007. – Ч. 1. – 567 с.
17. Бурдьё П. Социология социального пространства / Бурдьё П. ; серия: Gallicinium ; пер. с фр. Н. А. Шматко. – М. : Алетейя, Институт экспериментальной социологии, 2007. – 288 с.
18. Валлерстайн И. Конец знакомого мира : Социология XXI века : пер. с англ. / И. Валлерстайн. – М. : Логос, 2003. – 368 с.
19. Вебер М. Избранное. Образ общества : пер. с нем. / М. Вебер. – М. : Юрист, 1994. – 704 с.
20. Вевьерка М. Формирование различий / М. Вевьерка // Социол. исслед. – 2005. – № 8. – С. 13–24.
21. Гарфинкель Г. Исследования по этнометодологии / Г. Гарфинкель. – СПб. : Питер, 2007. – 335 с.
22. Гетьманенко Н. Восприятие иной культуры: прототипы и стереотипы / Н. Гетьманенко. – М. : Academia, 2010. – 256 с.
23. Гидденс Э. Ускользящий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Э. Гидденс ; [пер. с англ. М. Л. Коробочкин]. – М. : Весь Мир, 2004. – 120 с.

24. Головаха Е. Трансформация постсоветских обществ: тупиковая консолидация и перспективные кризисы / Е. Головаха // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства* : зб. наук. пр. – Х. : Видавничий центр Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 2008. – С.157–164.
25. Головаха Є. Соціальні зміни в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» / Є. Головаха, А. Горбачик. – К. : ІС НАНУ, 2008. – 132 с.
26. Головаха Є. Соціологічне знання: специфіка, критерії науковості та перспективи розвитку / Є. Головаха // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* – 2004. – № 1. – С. 5–14.
27. Гофман А. Мода, наука, мировоззрение: о теоретической социологии в России и за ее пределами / А. Гофман // *Социологический ежегодник, 2009* : сб. науч. тр. / РАН ИНИОН. Центр социал. науч.-информ. исслед. Отд. социологии и социальной психологии ; Кафедра общей социологии ГУ ВШЭ ; ред. и сост. Н. Е. Покровский, Д. В. Ефременко. – М., 2010. – С. 19–55.
28. Давыдов А. А. Системный подход в социологии. Новые направления, теории и методы анализа социальных систем / А. А. Давыдов. – М. : Эдиториал УРСС, 2005. – 328 с.
29. Девиантное поведение: методология и методика исследования / под ред. М. Е. Поздняковой. – М. : Реглант, 2004. – 196 с.
30. Девиации и контроль: результаты эмпирических исследований девиантного поведения в современной России / под ред. М. Е. Поздняковой, А. Л. Салагаева. – М. : Институт социологии РАН, 2007. – 332 с.
31. Деррида Ж. Позиции / Ж. Деррида. – М. : Академ. Проект, 2007. – 160 с.
32. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение / пер. с фр., составл., вступ. ст. и примеч. А. Гофмана. – 3-е издание, доп. и испр. – М. : Канон, 1995 ; М. : ТЕРРА-Книжный клуб, 2008. – 400 с.
33. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. Метод социологии / Э. Дюркгейм ; пер. с фр. и послесловие А. Б. Гофмана. – М. : Наука, 1990. – 575 с.
34. Егоров В. С. Философия открытого мира. Посткапиталистическое общество П. Дракера: превращение знания в главный ресурс [Электронный ресурс] / В. С. Егоров. – Режим доступа: http://society.polbu.ru/egorov_openworldphilo/ch77_i.htm
35. Зборовский Г. Е. Теория социальной общности / Г. Е. Зборовский. – Екатеринбург : Гуманитарный университет, 2009. – 304 с.
36. Здравомыслов А. Г. Поле социологии в современном мире / А. Г. Здравомыслов. – М. : Логос, 2010. – 410 с.
37. Зиммель Г. Как возможно общество? / Г. Зиммель // *Социологический журнал.* – 1994. – № 2. – С. 102–114.
38. Иванов Д. В. Виртуализация общества / Д. В. Иванов. – СПб. : Петербургское Востоковедение, 2000. – 120 с.
39. Ильин В. Социальное неравенство / В. Ильин. – М., 2000. – 280 с.

40. Йоас Х. Креативность действия : пер. с нем. / Х. Йоас. – СПб. : Алетейя, 2005. – 320 с.
41. Ионин Л. Г. Социология в обществе знаний. От эпохи модерна к информационному обществу / Л. Г. Ионин. – М. : ГУ ВШЭ, 2007. – 431 с.
42. Капустин Б. Гражданство и гражданское общество / Б. Капустин. – М. : ГУ ВШЭ, 2011. – 224 с.
43. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс ; [пер. с англ. под науч. ред. О. Шкаратана]. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 606 с.
44. Кирдина С. Г. Институциональные матрицы и развитие России: введение в X-Y-теорию / Кирдина С. Г. – Изд. 3-е, перераб., расширенное и иллюстрированное. – СПб. : Нестор-История, 2014. – 468 с.
45. Коваліско Н. В. Сучасне українське суспільство: стратифікаційний вимір великого міста / Н. В. Коваліско, Р. О. Савчинський. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 236 с.
46. Коллинз Р. Четыре социологические традиции / Р. Коллинз ; пер. В. Россмана. – М. : Издательский дом «Территория будущего», 2009. – 347 с.
47. Кравченко С. А. Динамика социологического воображения: всемирная культура инновационного мышления : моногр. / С. А. Кравченко. – М. : Анкил, 2010 – 392 с.
48. Култаева М. Д. Європейська теоретична соціологія ХХ–ХХІ століть : навч. посіб. / М. Д. Култаєва, О. І. Навроцький, І. І. Шеремет. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – 328 с.
49. Культура – суспільство – особистість : навч. посіб. / за ред. Л. Скокової. – К., 2006. – 396 с.
50. Куценко О. Д. Общество неравных. Класовый анализ неравенств в современном обществе : попытки западной социологии / О. Д. Куценко. – Х. : Харьковський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2000. – 316 с.
51. Ленски Г. Статусная кристаллизация: вертикальное измерение социального статуса / Г. Ленски // Социологический журнал. – 2003. – № 4. – С. 126–140.
52. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж. -Ф. Лиотар ; пер. с фр. Н. А. Шматко. – М. : Институт экспериментальной социологии ; СПб. : Алетейя, 1998. – 160 с.
53. Луман Н. Понятие общества / Н. Луман ; под. ред. А. О. Бороноева. – СПб. : Петрополис, 1994. – С. 25–42.
54. Макеєв С. Соціальні інститути: класичні тлумачення й сучасні підходи до вивчення / С. Макеєв // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2003. – № 4. – С. 5–20.
55. Манхейм К. Избранное: Социология культуры / К. Манхейм. – М. : СПб. : Университетская книга, 2000. – 501 с.
56. Марей А. Общество как реальность, данная в ощущениях / А. Марей // Социологическое обозрение. – 2012. – Т. 11, № 1. – С. 136–146.
57. Маркузе Г. Одномерный человек: Исследование идеологии развитого индустриального общества / Г. Маркузе ; [пер с англ. и послесл., примеч.

А. А. Юдина ; сост., предисл. В. Ю. Кузнецова]. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2002. – 526 с.

58. Медіа, демократія, культура / за ред. Н. Костенко, А. Ручки. – К. : Інститут соціології НАН України, 2008. – 356 с.

59. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Р. Мертон. – М. : АСТ, Хранитель, 2006. – 880 с.

60. Миллс Ч. Р. Социологическое воображение / Ч. Р. Миллс ; пер. с англ. О. А. Оберемко ; под общ. ред. и с предисл. Г. С. Батыгина. – М. : Издательский Дом NOTA BENE, 2001. – 264 с.

61. Новое и старое в теоретической социологии / Ю. Н. Давыдов. – М. : ИС РАН, 2001. – Кн. 2. – 236 с.

62. Новое и старое в теоретической социологии / Ю. Н. Давыдов. – М. : ИС РАН, 2003. – Кн. 3. – 280 с.

63. Новое и старое в теоретической социологии / Ю. Н. Давыдов. – М. : ИС РАН, 2006. – Кн. 4. – 290 с.

64. Новые социальные неравенства / под ред. С. Макеева. – К. : Институт социологии НАН Украины, 2006. – 355 с.

65. Общественный разлом и рождение новой социологии: Двадцать лет мониторинга / Левада-Центр. – М. : Новое издательство, 2008. – 468 с.

66. Оксамитна С. Суб'єктивне сприйняття соціальної мобільності: досвід міжнародного дослідження та тенденції в Україні / С. Оксамитна // Наукові записки НаУКМА, 2010. – Т. 109: Соціологічні науки. – С. 5–12.

67. Парето В. Компендиум по общей социологии / В. Парето. – М. : ГУ ВШЭ, 2007. – 511 с.

68. Подвижность структуры: современные процессы социальной мобильности / С. А. Макеев, И. М. Прибыткова, Е. В. Симончук и др. – К. : ИС 1999. – 203 с.

69. Подольская Е. А. Противоречивость социального статуса современного студента: социологическое измерение / Е. А. Подольская // Ценности и смыслы. Науч. и информ.-аналитич. гуманит. журнал. – 2010. – № 3(6). – С. 79–91.

70. Политические институты на рубеже тысячелетий. XX и XXI вв. / Отв. ред. К. Г. Холодковский. – Дубна : Феникс, 2001. – 478 с.

71. Попова С. М. Измерения прогресса / Институт социально-политических исследований РАН / С. М. Попова, С. М. Шахрай, А. А. Яник. – М. : Наука, 2010. – 272 с.

72. Поппер К. Р. Открытое общество и его враги : пер. с : англ. / К. Р. Поппер. – М. : Культурная инициатива, 1992. – Т. 1 : Чары Платона. – 446 с.

73. Посткоммунистические трансформации: векторы, направления, содержание / под ред. О. Д. Куценко; соредатор С. С. Бабенко. – Х. : Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, 2004. – 418 с.

74. Практикум з соціології : навч. посіб. / за ред. В. М. Пічі. – Львів : Новий Світ-2000, 2006. – 368 с.

75. Практические и конструируемые социальные группы: деятельностно-активистский подход // Россия: трансформирующееся общество / под ред.

В. А. Ядова. – М. : КАНОН-пресс-Ц, 2001. – С. 104–122.

76. Проблеми розвитку соціологічної теорії : наукові доповіді і повідомлення першої Всеукраїнської соціологічної конференції / Соціологічна асоціація України, Інститут соціології НАН України ; М. О. Шульга (наук. ред.) та ін. – К., 2001. – 381 с.

77. Проблемы развития социологической теории. Трансформация социальных институтов и институциональной структуры общества : научные доклады и сообщения III Всеукраинской социологической конференции / Социологическая ассоциация Украины, ИС НАНУ ; под ред. М. А. Шульги, В. М. Вороны. – К., 2003. – 597 с.

78. Райт Э. О. Марксистские концепции классовой структуры / Э. О. Райт // Рубеж. – 2000. – № 15. – С. 36–85.

79. Рассохина М. В. Метафора в языке социологической науки / М. В. Рассохина. – М. : МВШСЭН, 2001. – 80 с.

80. Ритцер Дж. Макдональдизация общества / Дж. Ритцер. – М. : Праксис, 2011. – 592 с.

81. Ритцер Дж. Современные социологические теории / Дж. Ритцер. – 5-е изд. – СПб. : Питер, 2002. – 688 с.

82. Ручка А. Шляхи і чинники формування спільної ідентичності українського суспільства: позиція фахівців / А. Ручка // Національна безпека і оборона. – 2007. – № 9 (93) – С. 37–38.

83. Рущенко І. П. Соціологія злочинності / І. П. Рущенко. – Х. : Національний ун-т внутрішніх справ, 2001. – 370 с.

84. Симончук Е. В. Средний класс: люди и статусы / Е. В. Симончук. – К. : Інститут соціології НАН України, 2003. – 464 с.

85. Сокурская Л. Г. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода / Л. Г. Сокурская. – Х. : Харьк. нац. ун-т имени В. Н. Каразина, 2006. – 576 с.

86. Солодникова И. В. Социализация личности: сущность и особенности на разных этапах жизни / И. В. Солодникова // Социол. исслед. – 2007. – № 2. – С. 32–39.

87. Сорока Ю. Г. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого : моногр. / Ю. Г. Сорока. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 332 с.

88. Сорокин П. А. Социальная мобильность / П. А. Сорокин ; пер. с англ. М. В. Соколовой ; под общ. ред. В. В. Сапова. – М. : Academia. LVS. 2005. – 588 с.

89. Соціологічна теорія: традиції та сучасність : навч. посіб. / за ред. А. Ручки. – К. : Інститут соціології НАН України, 2007. – 363 с.

90. Соціологічна теорія: традиції та сучасність : навч. посіб. / за ред. А. Ручки. – К. : ІС НАНУ, 2006. – 336 с.

91. Социальное неравенство этнических групп: Представления и реальность / автор проекта и отв. ред. Л. М. Дробижева. – М. : ИС РАН, Academia, 2002. – Кн.1. – 480 с.

92. Социальное неравенство. Изменения в социальной структуре: европейская перспектива / под ред. В. Воронкова, М. Соколова. – СПб. : Алетей, 2008. – 160 с.
93. Социологическая теория: История, современность, перспективы. Альманах журн. «Социол. обозрение» / А. Ф. Филиппов. – СПб. : Вл. Даль, 2008. – 831 с.
94. Соціокультурні ідентичності та практики / під ред. А. Ручки. – К. : Інститут соціології НАН України, 2002. – 315 с.
95. Спенсер Г. Социология как предмет изучения / Г. Спенсер // Западно-европейская социология XIX века : тексты / под ред. В. И. Добренькова. – М. : Изд. Междунар. ун-та Бизнеса и Управления, 1996. – С. 322–341.
96. Спенсер Г. Что такое общество? / Г. Спенсер // Социологическое обозрение. – 2002. – Т. 2, № 2. – С. 54–56.
97. Структурні виміри сучасного суспільства : навч. посіб. / за ред. С. Макеєва. – К. : ІС НАНУ, 2006. – 372 с.
98. Субкультурна варіативність українського соціуму / НАН України, Ін-т соціології ; Л. О. Аза, І. Е. Бекешкіна, О. І. Вишняк та ін. ; за ред. Н. В. Костенко, А. О. Ручки. – К. : Ін-т соціології НАНУ ; ТОВ «Полігр. центр «Фоліант», 2010. – 287 с.
99. Сучасний стан і перспективи розвитку соціології в Україні та Європі / за наук. ред. Є. І. Головахи та О. Г. Стегнія. – К. : ІС НАНУ, 2008. – 188 с.
100. Терборн Г. Мультикультурные общества / Г. Терборн // Социологическое обозрение. – 2001. – Т. 1, № 1. – С. 50–67.
101. Тернер Дж. Структура социологической теории : пер. с англ. / Дж. Тернер. – М. : Прогресс, 1985. – С. 42–124.
102. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: знание, богатство и сила на пороге XXI века : [пер с англ.] / Э. Тоффлер. – М. : АСТ, 2003. – 669 с.
103. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М. : Издательство АСТ, 2010. – 330 с.
104. Тощенко Ж. Т. Парадигмы, структура и уровни социологического анализа / Ж. Т. Тощенко // Социол. исслед. – 2007. – № 9. – С. 5–16.
105. Турен А. Возвращение человека действующего / А. Турен ; [пер. с франц. Е. А. Самарской]. – М. : Научный мир, 1998. – 204 с.
106. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство: основні поняття чистої соціології : пер. з нім. / Ф. Тьоніс. – К. : Дух і Літера, 2005. – 262 с.
107. Українське суспільство 1992–2010. Соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – К. : Інститут соціології НАН України, 2010. – 636 с.
108. Уорнер Л. Социальный статус и социальная структура / Л. Уорнер // Рубеж. – 1997. – № 10–11. – С. 42–57.
109. Урри Дж. Мобильности / Дж. Урри ; пер. с англ. А. В. Лазарева, вступ. статья Н. А. Харламова. – М. : Издательская и консалтинговая группа «Праксис», 2012. – 576 с.
110. Феномен маргинальности в современном украинском обществе: методологические, социологические и психологические аспекты / В. А. Коробчанский, А. П. Лантух, С. В. Витрищак, Ю. Ю. Бродецкий. – Луганск :

ЛугГМУ, 2008. – 312 с.

111. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Э. Фромм. – М. : Республика, 1994. – 447 с.

112. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы / М. Фуко ; пер. с фр. В. Наумова ; под ред. И. Борисовой. – М. : Ad Marginem, 1999. – 480 с.

113. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию : пер. с англ. / Ф. Фукуяма. – М. : АСТ ; Ермак, 2004. – 730 с.

114. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Ю. Хабермас. – СПб. : Наука, 2003. – 379 с.

115. Хайнц А. Интеракция, идентичность, презентация. Введение в интерпретативную социологию : пер. с нем. / А. Хайнц. – М. : Алетейя, 2000. – 272 с.

116. Хижняк О. В. Соціологічні підходи до вивчення соціальних проблем (на прикладі концептуалізації толерантності) / О. В. Хижняк // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства* : зб. наук. пр. – Х. : Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2010. – С. 66–71.

117. Ценностные ориентиры и приоритеты в трансформирующемся мире [Электронный ресурс] / под ред. А. С. Железнякова и З. П. Яхимович. – М. : Институт социологии РАН, 2010. – 215 с. – Режим доступа : <http://www.isras.ru/publ.html?id=1807>

118. Черныш М. Ф. Социальные институты и мобильность в трансформирующемся обществе : моногр. / М. Ф. Черныш. – М. : Гардарики, 2005. – 254 с.

119. Шкаратан О. И. Социально-экономическое неравенство и его воспроизводство в современной России / О. И. Шкаратан. – М. : ЗАО «ОЛМА Медиа Групп», 2009. – 560 с.

120. Шмерлина И. А. Социальный институт: обзор исследовательских подходов / И. А. Шмерлина // *Социологический журнал*. – 2008. – № 4. – С. 53–69.

121. Штомпка П. Одна социология или много? / П. Штомпка // *Журнал социологии и социальной антропологии*. – 2009. – № 4. – С. 37–48.

122. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка; [Пер. с англ.]; под ред. В. А. Ядова. – М. : Аспект-пресс, 1996. – 416 с.

123. Ядов В. А. Современная теоретическая социология как концептуальная база исследования российских трансформаций. Курс лекций для студентов магистратуры по социологии / В. А. Ядов. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – СПб. : Интерсоцис, 2009. – 138 с.

124. Barbalet J. M. Emotion, Social Theory and Social Structure: A Macrosociological Approach / Barbalet J. M. – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 210 p.

125. Locke S. Sociology and the public understanding of science: from rationalization to rhetoric / Locke S. // *The British Journal of Sociology*. – 2001. – Vol. 52. – No. 1. – P. 1–18.

126. McLennan Gr. Story of Sociology: a first companion to social theory / Gr. McLennan. – London, New York : Bloomsbury Academic, 2011. – 177 p.

127. Sociology Cambridge Dictionary of (the) / gen. edition Bryan S. Turner. 3d ed. – Cambridge : Cambridge University Press, 2011. – 688 p.

128. Sztompka P. Trust: a sociological theory / Sztompka P. – Cambridge : Cambridge university press, 1999. – 214 p.

129. Therborn G. At the birth of second century sociology: times of reflexivity, spaces of identity, and nodes of knowledge / Therborn G. // British Journal of Sociology. – 2000. – Vol. 51. – №1. – P. 37–57.

130. Ulrich B. The cosmopolitan perspective: sociology of the second age of modernity / Ulrich B. // British Journal of Sociology. – Vol. 51. – №1. – Issue N 1 (January/March 2000). – P. 79–105.

131. Wallerstein I. From sociology to historical social science: prospects and obstacles / Wallerstein I. // British Journal of Sociology. – Vol. 51. – №1. – Issue N 1 (January/March 2000). – P. 25–35.

Електронні видання

- Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (МСА) – «Annual Review of Sociology» – <http://www.annualreviews.org/loi/soc>
- English-Russian Sociological Encyclopedical Dictionary – <http://www.diclib.com/cgi-bin/d1.cgi>
- Библиотека Гумер – соціологія – http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php
- Електронна бібліотека з соціології – <http://www.tisbi.ru/resources/library/18/>
- Аверьянов Л. Хрестоматия по социологии – http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/.../index.php
- Соціонет – інформаційний простір з суспільних наук – <http://socionet.ru/>
- SOCNET.ru: сучасна російська соціологія в Інтернеті. – <http://socnet.narod.ru/>
- Соціологія: засоби навігації – <http://www.internews.ru/win/sociology.html>

Журнали

- Соціологія: теорія, методи, маркетинг
- Український соціум
- Социс
- Социологический журнал
- Социологическое обозрение
- Социология власти
- Наука. Культура. Общество
- Социология: методология, методы, математическое моделирование (Социология: 4М)
- American Journal Of Sociology
- Журнал социологии и социальной антропологии
- Поиск (Политика. Обществоведение. Искусство. Социология. Культура)
- **Sociologos** ("Социологос" – альманах Сектора структурно-генетического анализа, бывшего Российско-французского центра Института социологии РАН)
- American Sociological Review
- Current Sociology
- International Sociology
- European Sociological Review

Критерії оцінок вступного випробування із «Загальної соціологічної теорії»

“Відмінно” - оцінка, що виставляється за повну, глибоку, всебічну відповідь. Вступник демонструє глибокі знання теоретико-методологічних, історико-соціологічних наукових підходів та методів аналізу соціальних явищ та процесів, вільно володіє соціологічною термінологією. Володіючи навичками теоретичного аналізу соціальних проблем сучасності, він уміє обґрунтовувати та логічно викладати матеріал. Під час відповіді спирається на розробки соціологів з даної проблеми, критично осмислює їх ідеї та обґрунтовує власну позицію. Має навички проведення аналізу, зокрема, вміє здійснювати компаративний аналіз; орієнтується в сучасних тенденціях розвитку соціологічної теорії; здатний аналізувати трансформаційні процеси у їх взаємообумовленості та взаємозв'язках.

“Добре” – оцінка відповіді вступника, який засвоїв основні теоретичні поняття і суть теоретико-методологічних, історико-соціологічних та методичних основ наукового соціологічного пізнання. В цілому він знає та вміє співвідносити різні соціологічні концепції. Під час відповіді він демонструє навички проведення наукового аналізу реальності. Вступник досить обґрунтовано та логічно викладає матеріал, але не достатньо аргументовано, припускає несуттєві обмовки, не завжди заглиблюється у суть. Він в цілому орієнтується у сучасних змінах у суспільстві, але не завжди виявляє детермінуючі зв'язки та взаємозалежності. Уміє захищати власну точку зору, проте недостатньо використовує напрацювання соціологів з цієї проблеми.

“Задовільно” – оцінка за відповідь вступника, який засвоїв основні теоретичні поняття, теоретико-методологічні, історико-соціологічні підходи, але окремі з них розуміє недостатньо глибоко, слабо, нечітко формулює основні ідеї, не охоплює всіх аспектів. Він недостатньо вільно володіє теоретичними аспектами наукової діяльності, порушує логіку у викладанні матеріалу, недостатньо повно і всебічно доповідає за змістом. Його знання мають досить поверхневий, нестійкий характер, власна позиція нечітка.

“Незадовільно” - оцінка, що виставляється в разі, коли вступник недостатньо засвоїв основні теоретичні поняття, теоретико-методологічні, історико-соціологічні аспекти соціологічного знання. У викладенні матеріалу практично відсутня логіка та аргументація. Вступник не володіє навичками теоретичного аналізу.